

1915

22.3. 1 s.

13.4. 1 s.

21.5. 2 s.

17.6. 1 s.

28.6. 1 s.

27.8. 2 s.

26.9. 1 s.

25.10. 2 s.

8.11. 2 s.

26.11. 2 s.

18.12. 1 s.

25.12. 3 s.

19 s.

Hyvinge 22/3 1915

Herr Forstmästare.

För brevet och Kattresan tackar jag på det varmaste det var mycket vänligt att göra oss denna glädje ännu. Boken är så finkänsligt konstnärlig, och så rolig. Hednagudarna har jag ett otydligt minne af, en vacker rök som jag hastigt sett någon gång, den var visst mycket vacker - återsänder den nu ty jag vågar aldrig tro på morgondagen.

Jag förstod icke riktigt huru det gick med resan till vännerna och konstverken 1) och är ledsen om Forstmästaren icke kan få det nöjet - sista måndag afton fruktade vi nästan det skulle gå så, men kanske gick vägen nu bara öfver en bro.

Jag är glad att få skrifva ty der blef sagt något på fredag som icke var sannt, Ni talade om resorna i Norge, att det var der jag "fann mig sjelf" och jag sade ja. Det var icke så ty der var ingenting att finna, det var någon som lärde mig att göra det jag måste göra, och att om resultatet veta vi intet, det gifves - men jag brukar inte tala om det.

Min mor sänder en helsning, och jag tackar för besöken och all vänlighet.

Helene Schjerfbeck

1) Till Hpda i Stockholm (ego) [E.R.]

Hyvinge 19 apr. -15.

Herr Forstmästare.

Enligt löfte sänder jag nu de röda äpplena men om Herr Reuter icke mer tycker om dem ber jag att få dem tillbaka - helt enkelt - de se nemligen ingenting ut utan sol.

I hopp att ännu en gång i lifvet få sitta och prata med Eder om konst och annat - det var så trevligt -
med vänlig helsning

Helene Schjerfbeck.

Hyvinge 21 -5 - 15.

Herr Forstmästare.

Af Edert bref ser jag huru djupt Ni känner för nordnen. det är en hemkänsla som jag afundas och ej eger i min födelsebygd - tycker ej om holmar och den der staden. Och jag bekänner att jag aldrig känt mig så ensam i lifvet som t.ex. när jag från fjället gick ned till skogsregionen, det tryckte mig jag stod ej ut -

Ni är starkare, jag såg det på det röda landskapet (sade det ej) der var mycket kraft, och der under björken var hemkänslan, man önskade vara der, i taflan ej i verkligheten, det är väl litet oklart som min känsla.

Men det som naturen ej kunnat ge har jag sednare funnit i människosjälen, något af en sjelf i det värsta och det bästa och kan numera lefva i en gränd om jag får se en medmänniska gå förbi. Läste förr gerna Dostojewski. Mest skrämmer mig förändringens lag vi äro ej efter 10 år de samma som idag.

Sedan Ni var här har några bref utgjort min glädje, ett af Gallén och ett af en vän och kamrat i utlandet - hon har låtit mig dela något af sitt lif - och Edra. För den stora vänligheten att dela med mig konstintryck från Stockholm, och från Norden, kan jag ej nog tacka. Jag har så litet att ge igen - men försäkrar Er att jag tänker på den Daumier som var "underbart skön" och gläds i hop-

pet att en gång se Arosenius - Ni är ändå lika välkommen utan dem. En fransk kritiker säger det samma som Ni om Hammershøi, jag tror bara Ni nu är för långt inne i något annat för att bry Er om att lära det, sänder det därför ej. Vet ej om brefvet med "Hednagudarna" kommit hem? om de ej gjort det skall jag skaffa ett annat exempl. hvar det än tages. - Jag minnes en afbildning af I. Grünwalds Ludv. Norström ? o.a. tyckte mig der finna rikare skiftningar i temperamentet än jag sett i Sverge, och tänkte på namnet Nelson det tyder på annan ras. Arosenius är ändå rik.

22 maj.

Det der "stillebenet" var ej värdt det jag begärde för det, och hvarför skall jag begära mer af Er än af andra - jag mottog pengarna idag - men kanske det skulle såra om jag sände något tillbaka och det vill jag sist af allt - hoppas Ni någon gång väljer något annat till för det samma, och tackar. Ni ville mig väl. Och nu är jag ogrannlaga - jag tyckte mig finna att Ni ej var rätt nöjd med något (viktigare än stillebenet) och önskar Eder af hjärtat allt underbart godt och skönt, det är ju alltid så att lifvet förändras med ett slag.

Eder tillgifna

H. Schjerfbeck.

{ På särskilt papper } Min hälsning till norden.

Hyvinge. 17 juni - 15.

H.F.

Huru vacker är ej den tafla, älven spegelblank, som Ni beskriver. Ni skulle måla den väl. Och älvar ha visat lika många anleten som Monet's "Katedral" o.a. - Mitt "stöd" har varit att hvarje dag utföra ett arbete, huru litet som helst, och ha den vunna erfarenheten - år derefter ser man huru mycket det gifvit. - Nu blyges jag att skriva emedan jag ej kan svenska och har varit så lätt-sinnig och funnit det likgiltigt huru en sak säges då man ej menar något ondt och redan ser lifvet på ett visst afstånd. Det der om tafvelköp och sådant förskräcker mig Kan man ej utbyta så mycket af tankar utan det. Hammershøi sänder jag i höstmörkret, nu passar han ej.

E.t H. Schjerfbeck.

{ Postkort }

28 juni - 15.

Herr Förstmästare.

Jag tror jag ej skref så vänligt som jag tänkte sist, blef så uppskakad af den röda stämpeln på hvarje sida i Edert bref, men hvad gör det. Det Ni erbjuder mina taflor är ju så snällt och fint! Olyckligtvis är der 8 som vänta något arbete af mig, en del löften, och jag har den sorgliga egenskapen att ej kunna göra något dugligt så länge någon väntar det - icke annars heller. Har varit mycket klen och tog första gången på ett år modell för 3 dagar sedan. Det är nästan färdigt och det måste Herr Stenman få för det sjelfporträtt han gaf tillbaka åt mig för att sälja till Åbo museum. Det är en studie för en tafla i skogen.

Hade jag något vackert ville jag helst lämna det åt Eder som så fint vill vara mig ett slags "stöd". Jag var bara rädd att obetänksamt ha sagt något som fört Er på den tanken - förfärligt rädd - och så stämpeln. Men nu skall jag lugnt vänta den dag jag kan visa Er något och få betala min skuld.

I hopp om ett återseende.

Er tillgifna H. Schjerfbeck

27 aug.

1915 [E.R.]

Herr Forstmästare.

Också här ha vi höst sedan den 15 de, först bara grått och nu är solfläcken på golfvet matt rosafärgad - något af nordens dis. Jag har ingen lust att måla. Kanske kan Edert råd om hufvuden lifva upp, man behöfver något nytt och vet ej hvad. Ett gult päron har jag satt i stillebetnet. På den teckning jag gjorde har jag ej vågat se, det var i våras min plan att sätta 2 fåglar flygande i bredd i ett hörn af porträttet, liksom människans två olika sidor, men tyckte nu det icke passade mer.

Var icke ledsen för något jag ej fick säga sist - jag har så sakta börjat förstå huru idéellt oegenyttigt Edert förslag var och det är ett stort vackert minne i mitt lif. Men hvad hade Ni tänkt om jag varit egennyttig! Det att Ni förlåtit min nervösa häftighet och kom gjorde mig godt och Ni har hämtat så mycket glädje till mitt hem. Var därför snäll och tag det "röda hufvudet", ingen annan får det, och vill ha det. Jag tänkte sända det med "god jul" men kan ej konsten att vänta, man vet ju ej när man är borta.

Ni sade att arbete ej räcker till, nej, det är på lyckan man lefver, jag med fastän det är underligt och årtionden gått. Arbete bara håller en uppe. Ja, och nu minnes jag, det är skada det "röda hufvudet" ej är ett barnhufvud,

Ni tycker om sådana. Med en så ren smak borde Ni bli lycklig. Jag har tänkt på en tafla, min bror håller ett rödt etui i sin hand två hufvuden böja sig öfver det, det är "familjesmycket". Motivet är lutningen på dessa 3 hufvuden och kanske en hög fond, röd. Och jag visade ej mina favoritbilder i Kattresan! och ej sjelfporträttet, hårttdt i hvitt och cinober med svart fond och silverbokstäver, som en grafsten bakom.

Här plockar man svamp, rensar bär och syltar, märker kläder och är på födelsedagskaffe (doktorinnan S. med) och allt går så långsamt, jag önskar det redan vore snö. Det finnes ändå något fast att hålla sig till, min mor behöfver mig och kanske kommer en dag då min bror behöfver mig.

Nu skall jag läsa boken.

Er tillgifna Helene Schjerfbeck.

30 aug. Nu har jag läst boken, hvad den är vacker och vild. Och jag känner fjällets makt hade bara glömt, somnat. Det är så att en dag ser man liksom alla de gröna blad för första gången, huru vackra de äro. Något Ni sade finnes icke i boken men det var underligt, på fjället betyder det ej så mycket bara i samhället.

Igår var fru Aho här igen, talade mycket och intelligent-jag blef trött.

Sänder snart bok o.a. Min mor hälsar.d.s.

Hyvinge 26 sept.

1915 [E.R.]

Herr Forstmästare.

Tack för den njutning Ådalens poesi skänkte, frisk och ursprunglig, målarsyn - som Ni sade. Men denna skönhet oroar, man vågar ej se omkring sig, blir tungsint ty det är förbi. Skada att han är död som ännu kunde ge. Var ej Hamsun mer verldsklok? och såg allt genom lite temperament? Boken åter-sänder jag, med mitt bästa tack, i morgon så snart posten öppnas.

Det är mycket vänligt att rekommendera böcker, huru skall man finna allt sjelf - och i jul skall jag önska Richepin - brukar få en fransk bok af min svägerska. Nu försöker jag läsa i finsk öfversättning Balzac, der man ej alltför mycket saknar det man ej förstår, d.v.s. nästan allt - "setelien maailma" dansar i bankirens förgyllda salon. Det är för att sedan läsa Kivi.

Mitt dåliga sjelfporträtt afsändes på fredag och jag njuter af frihet - de få refusera det bara jag är fri. Utställer ingenting i höst vill gerna vara glömd af publiken.

Jag kryper nu i min lilla vrå för vintern, och önskar Eder mildt väder under färderna på elvar.

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck.

Hyvinge 25 (nov.) oct. - 15.

Obs. 25 - X - 15 [E.R.]

Herr Forstmästare.

Den der längtan till målning känner jag, det är bra att göra något annat, då kommer den, och jag minnes Edra målningar så väl, vet att Ert verk skall stå samlat och stort en dag.

Om Ni kunde titta in någon brasstund! - utan att lämna norden som skall skapa sin egen man - och då kunde jag fortsätta med den der teckningen, och ha den när en poet diktar skönhet på nya underliga vägar!

Med Ådalens poesi förfor jag så godt jag förstod, tror Ni ej en vacker bok är en stor hjälp de stunder lifvet blir - ledsamt, fastän man beslutit bara vara så stilla förnöjd i vinter. Och tror Ni ej jag tyckte om den fastän han ej säger något om det han upplevat, så med människor. Ni är sjelf icke så bara landskap heller. - Om Ni en gång ville säga hvad Ni tänker om Garborg, hans sista böcker? Om verlds klokheten tror jag att den som är född med den ej lider - men tänk att förlora förtroendet.

Den bok jag nämnde var "Wuthering Heights" af Emily Bronte, jag fann den först barnslig blef så tagen af den vilda kraften och lade den ifrån mig med en lyftande känsla af att det är det samma hurudana vi äro bara vi känna starkt. Det är en engelsk prästdotters enda bok, hon dog vid 29

år, fick "aldrig kärlek, framgång eller hvila" säger systemen, Charlotte. Den kan visst ej öfversättas väl. Af Balzac har jag ej läst någon annan än denne "Ferragus".(parisergator) Af mina vänner får jag mycket biografiskt, Grotts´ brefväxl., Malla S., Solnedgången - memoarer är det väl. Lagerborg och Tagore. Jag längtar efter något romantiskt.

Det här blir långt men jag måste berätta att mitt porträtt är antaget, på Galléns förslag "med acclamation. Han räddade mig. S - U var då på Grankulla för att hvila efter ansträngningen men hade sagt några vänliga ord om målningen förut. Nu, efter en hvila, tager jag ibland modell för det nya. Der är många svårigheter, om man kunde låta bli att tänka på verlden och quattro-cento lutning! Ni hjälper mig att göra det som faller mig in.

Här är rikligt med löf på marken, plöjd mark är randad, mörk jord och snö, det är ganska vackert Och nu taga vi emot vintern

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck

En gång har jag gjort ett litet utdrag ur E. Bronte´s biografier för en person som ej förstår engelska det är bara så dåligt att det aldrig kan visas för Er.

Allt står väl till nu.

26/10 djup snö.

Hyvinge 8/11 - 15.

Snälla Herr Forstmästare

Så glad över brev och böcker skall jag göra såsom Ni ber, hålla dem här till nyår, Kivi hör ännu till framtiden.

Ni har rätt, barn lida, och vi kunna aldrig bli sådana man vill att vi skola vara.

(T.f. av Tagore: Smädelse / 2-3 st). E.R.

Det var ej riktigt hederligt av mig att fråga det der om Garborg, jag hade en tanke der bakom. Han är den store, trötte, brutne, och vill ha ett svar på något. Ni går ännu till skönhet och verksamhet och behöver ej svaret. Ni skall gå i fred.

"Traette maend" har jag fullständigt glömt, det var Haug-tussa och "Den burtkomne fadren" jag menade. Språket tycker jag om, ungefär så här - "----" tir-li siger lerka hver gang hun stiger i morgensky da vorder verdi ny.

- - -

Men heluna vaene brune fugln
hver gang hun fløjter paa lynggraa tuve
det kittlar (jubler) i hjerta mit

- - -

Men heluna vaene brune fugln
hver gang hun fløjter paa lunggraa tuve
det graeder i hjerta mit.

- - -

Jag minnes nu ej riktigt. Slutet "..... lille syster kjaere Du ut er valgt till aere. At gjennem raedsla laere. De ting du har at gjaere." var det jag tänkte på med frågan, vi skola låta den vara "Den burtkomne fadren" kan ni få av mig. Kanske skall Ni i Emily Bronte's bok se endast en lång gammaldags roman - nu förstår jag Er rädsla att rekommendera Och nu går jag till Aráfis vilda land som kanske skrämmer mig lika mycket som Adalen, man är ej riktigt död för längtan än.

Det är tillsvidare roligt att måla studier för en tavla. Red. Stenman har givit mig procent på tavlor köpta av vinnare - men till vem säljer han dem? Bokhandl. Lindstedt har bedt få låna ett par skizzer för att visa en samlare i Petrograd, jag hade intet godt.

I hopp om återseende vid nyår

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck

26 nov. 1915

Herr Forstmästare.

Så vänligt av Er att liva upp ensamheten här med vackra berättelser och böcker, en annans tankar om det som är enkårt. Och roligt att Ni är vid godt mod och äventyrslusten är stark - bär det bara ej för nära kanten?

Sörj ej för det där chagrinskinnet, jag har fullt upp av önskningsar - det är min rikedom - och får dem ej uppfyllda. Faran kommer först när det ej finnes något att leva för. Boken är så brilliant (eller mer) att ibland står mitt förstånd stilla, intet är ljumt, avmattadt, inte en rad. Jag har haft stort nöje av den.

Vill Ni ej ha min "Ferragus", der förstår jag bara att ändelserna, de finska, hänga som långa lockar. Men kanske är Ni för mycket estet för att läsa 50 p.'s böcker. Edra äro så vackra.

Tack för att Ni tänkte på mig med den der katalogen, jag känner det precis som Ni, njuter av namnen på tavlor. Det kommer väl av fängelseliv. "Fosterbröderna" trodde jag var Köpenhamnjudar. Ett porträtt av målaren W v. Hausen var brunt i färg. "En ung poet" grön i ansigtet med röd bok säges nu vara v. H. Det tyckte jag mest om i Stockholm 1897, det var inte svenskt nationellt bara konstnärligt. Hans produktion några goda tavlor, det är idealet, - om man kunde glömma allt hvad man gjort. Min svägerska är barndomsvän

till målaren Hausen och jag skall försöka få veta något, kanske eger han någon målning och i Ord och Bild få vi väl se en del. Hvad denna utställning måste fresta Er.

Här sker just ingenting, det är den årstid då man är orolig för gamla och allt är litet nedstämmande. Då är det trevligt en stund på öar i "Söderhavet" der lyckliga vildar ha mildare seder än Balzac's människor ^x, och så undrar man om slutet skall bli orienten med sitt konstnärliga vetande i handen ännu och sår kärlek till väl gjordt handtverk, det vore ej det värsta. Någon sade också "det skulle vara roligt att vara oriental", Det var en vacker bok.

Tavlor ge också bekymmer, en fond går ej med en grön klädning och modeller blir så underligt grova när de "kopieras", hvar har man sett den sanning man söker - ty man söker sanningen. Och det röda är svårt, så obekant ännu.

Till Åbo jubileumsutställning bjuda de så artigt, icke bara i tryck utan också handskrivet. Skall Ni ej exponera? De landskap Ni berättat om och som jag undrar på när här ute är grått. Eller samlar Ni , en 'kollektion' på en gång?

Hvad skall jag sända till Åbo i mars?

Se nu, jag har ingenting att berätta Er, jag måste taga i arbetet med allvar igen annars blir det så tungt

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck

När solen skiner blir humöret bättre.

^x Den der Pauline var väl en dröm, Faedora societeten

Hyvinge 18/12 - 15.

Herr Forstmästare.

En glad, varm jul önskar jag Eder - icke ute på cykel på kalla vägar - och tack för allt godt och vackert Ni delat med mig i år!

Om Ni visste hvad jag nu har här - två Nelson - målaren Hausen har lånat mig dem, och den ena är vacker i karaktär. Sedan skall Ni få läsa min svägerskas intervju, der är något om en gammal atelier med mörkgröna väggar och stengolv nära rue de Rumes, som Nelson tog i besittning "rörd och högtidlig" - hans första atelier, som satte sin prägel på hans konst. För resten tror hon det har plågat Hausen att han ej reste till sin drömde vän.

Nu är det ej långt till den dag då jag hoppas vi få se på taflorna tillsammans, ty Ni hämtar ju Edra böcker?

Farväl tills dess

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck

Här målas ej mycket, af diverse orsaker, och trötthet.

Jag tycker om långa brev, och är rädd att mina skola blifva det, andra ha så mycket annat att tänka på.

25/12 - 15

Herr Forstmästare.

Jag tror det sist bar "över" till min verld. Jag har varit rädd att säga något om den som är Er, om Ni är fullt nöjd med att leva för skönhet och njutning hvem ville då röra dervid - på min sida om kanten är man fogelfri, intet att hoppas, men något att leva för. När skönhet och konst ensamt blevo mig för kallt, och jag ej kunde leva, då var det någon som sade 'gör det för min skull', som förstod, och livet blev det rikaste äventyr^x. Vi behöva alla någon för hvars skull vi göra det. Vi få många slag i ansigtet men der är mod i det och menniskor få tänka hvad de vilja. En sådan äventyrverld kan man taga med sig verlden rundt - det var min 'kolmilaita. kuutti täynnä säkenöiviä jalokiviä' som kom när jag sade allt. Och nu har jag t.o.m. lust att engång måla en bra tavla.

Ni tangerar ett annat "överkanten" det kan jag ej bära.

Det är juldag och mörkret faller på, kallt i rummen och min mor sover, jag håller livsvärmen uppe med att skriva ty jag kunde ej låta bli, måste säga något till det der.

Vet Ni jag har sett många tavlor i mitt lif men der är inga jag minnes så bra som Edra, det är den starka livskraft Ni lagt i dem och vore ni i tillfälle att arbeta skulle verlden en gång se det. Men det är visst svårt att välja,

^x det var barmhärtighet.

antingen - eller.

3 - 4 kilometer härifrån i en bondgård finns nu en målar-koloni i ett lider inredt till atelier, Sallinen, Ruoko-koski med fru, Kymäläinen, Larson, "det är så fullt av dem som av tattare" sade min sagesman. Byn ligger på en slätt, i närheten en å med branta stränder, gårdarna fulla av "konst-sömnad" och Edelfeltar i ram på väggarna.

- Nu tror Ni kanske jag icke älskar skönhet - jag söker den alltid, i det fula, i det sköna, jag vet icke hvad jag söker. Man längtar alltid att göra något som kunde tillfredställa och gör det aldrig. Det är väl den längtan Ni talar om som är livet och som vi målare ständigt känna ny, lyckliga och unga i den. -

26. - Nu har det blivit söndag och idag fick jag en helsing från norden med ett par böcker, tack för en vänlig tanke.

Av böckerna väntar jag mycket, mycket nöje, njutning, hvar-je afton man lagt sig till ro. Nelsons tavlor måste jag sända hem då Ni ej lovar komma före den 15 - 20. Jag funderar på att få gröna väggar en gång, har levat i färglös-het så länge - och tycker alltid en grön ton är vackrare än en laxfärgad på ett ansikte. Ni skall ge mig ett råd. - Det var en lustig historia om judinnan om den också är något överdriven - kön.¹⁾ Hr. Stenman skref att han hade en tavla kvar. Och idag har jag fått något mycket vackert och angenämt, ett brev av E. Melartin, det andra ty han

1) se Allans kort (ego) {E.R.}

skrev för ett år sedan ett om mitt arbete. Är fullkomligt obekant. Nu önskar han en skizz eller något annat av mig, sjelv ligger han sjuk just nu. Jag kan ej neka och eger intet, skall sända något dåligt och be att få byta det mot annat i Mars. Första utkastet till ett sjelfporträtt kan man ej bjuda en obekant, och det är halvt en fantasi som jag sparat hittills.

Det lider mot kväll och jag säger godnatt, med litet ondt samvete. Det är icke jag som skall tala till Er om att "kasta allt i ett djupt vatten, men Ni skall icke missförstå mig jag tröstar mig med det

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck

Jag skriver ständigt avbruten av sysslor. Början av Aglavaine et Sélysette är så vacker.

godt nytt år!